BADANIA KONSERWATORSKIE WYSTROJU MALARSKIEGO ORAZ PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH PRZY POLICHROMIACH W KOŚCIELE PW. ŚW. WAWRZYŃCA W PACYNIE

ZLECENIODAWCA:
PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW WAWRZYŃCA
DIAKONA I MĘCZENNIKA.
UL. MAZOWIECKA 2, 09-541 PACYNA.

AUTOR OPRACOWANIA:
ANNA SMYK KONSERWACJA I RESTAURACJA ZABYTKÓW
Nr dyplomu: 8852 ASP Kraków

LIPIEC 2024

SPIS TREŚCI

1. Przedmiot opracowania 2
2. Informacja o obiekcie 2
2.1 Lokalizacja 2
2.2. Zarys historyczny 3
2.3. Opis formalny 4
2.4 Ochrona konserwatorska 5
3. Technika i technologia 6
3.1. Stratygrafia 6
3.2 Identyfikacja pigmentów, spoiw oraz folii metalowych 21
4. Stan zachowania oraz przyczyny zniszczeń 21
5. Wnioski oraz podsumowanie badań 22
6. Cel oraz założenia konserwacji i restauracji – projekt konserwatorski 27
7. Program prac konserwatorskich 27
8. Spis fotografii i ilustracji 29
9. Załaczniki 31

1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania są badania konserwatorskie wystroju malarskiego kościoła pw. Św. Wawrzyńca w Pacynie. Na opracowanie składa się rozpoznanie obiektu oraz stanu zachowania wnętrza na podstawie wykonanych wcześniej badań. Produktem końcowym jest zaproponowany poniżej program prac konserwatorskich.

2. INFORMACJA O OBIEKCIE[1]

2.1 LOKALIZACJA

Kościół pw. Św. Wawrzyńca znajduje się przy ul. Mazowieckiej 2, 09-541 Pacyna. Zespół kościelny położony jest na niewysokim wzniesieniu w południowej części wsi, przy skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 583 relacji Sanniki – Żychlin z droga lokalną Luszyn – Szczawin Borowy. Kościół usytuowany jest pośrodku płasko ukształtowanego placu. Nieorientowany, wzdłużna oś kościoła

[1] Wg. Karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego opracowanej przez Annę Lorek w 2013 r.

6. CEL ORAZ ZAŁOZENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI – PROJEKT KONSERWATORSKI

Przedmiotem badań jest wystrój malarski wnętrza kościoła p.w. św. Wawrzyńca w Pacynie. Zasadniczym celem badań było określenie występowania oraz zasięgu malowideł oryginalnie zdobiących wnętrze, skali, rodzaju, przyczyn zniszczeń oraz techniki, technologii wykonania dekoracji malarskiej.

Celem prac ma być poprawa estetyki, poprzez zaproponowanie spójnego wystroju wnętrza. Wykonane badania dają podstawę do tego by postulować o powrót do oryginalnej kolorystyki i rozwiązań estetycznych z początki XX wieku. Przed podjęciem takiej decyzji należy usunąć wszystkie wtórne warstwy, określić faktyczny zakres oraz stan zachowania dekoracji. Usuwanie nawarstwień powinno odbywać się pod nadzorem konserwatorskim, przez zespół specjalistów. Jednakże nawet w chwili obecnej możliwą wydaje się propozycja wykonania pełnej konserwacji zachowanych dekoracji malarskich oraz rekonstrukcji w miejscach, gdzie występują większe ubytki. Ze wstępnych badań i odkrywek stratygraficznych wynika, że dekoracje zachowały się praktycznie na całej powierzchni ścian. Należy zastanowić się jaką wartość i jakość prezentuje dekoracja powojenna. Wymalowania nadały całkowicie inny charakter wnętrzu, niż pierwotne założenie estetyczne. Nałożono je na wcześniejsze, dobrane do neogotyckiego charakteru obiektu wymalowania. Wtórny wystrój malarski zachowany w glifach, na belce tęczowej oraz jako ornament okalający prezbiterium, ze względu na długi okres jaki upłynął od ostatniego remontu jest w złym stanie zachowania. Ponadto nie prezentuje wysokich wartości malarsko estetycznych.

7. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prezbiterium oraz ściany nawy.

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania przed konserwacją oraz ustawienie rusztowań.

2. Zwołanie komisji konserwatorskiej w celu potwierdzenia, która z zachowanych warstw historycznych ma być docelowo odsłonięta.

3. Usunięcie nawarstwień z późniejszych okresów historycznych metodami mechanicznymi (skalpele, młoteczki, noże szewskie, gumki do ścierania, wishaby) i chemicznymi dobranymi po przeprowadzeniu prób.

4. Inwentaryzacja stanu zachowania sklepienia. W przypadku stwierdzenia takiej potrzeby wykonanie szycia wątku.

5. Skucie tynków na wysokości cokołów, usunięcie fug na głębokość ok 2 cm.

6. Oczyszczenie oraz utrwalenie odsłoniętej warstwy malarskiej. Materiały i technika impregnacji zostanie dobrana po przeprowadzeniu prób i testów oraz ustaleniu, która warstwa historyczna powinna być odsłonięta. W zależności od stanu zachowania oraz dalszych planowanych działań zastosować

można odwracalny roztwór Paraloidu B 72 lub Klucelu G w kompozycji rozpuszczalników organicznych. W przypadku gdy odsłaniana będzie pierwsza historycznie warstwa, można zastosować utrwalanie środkiem krzemianowym (np. Soliprim Keim dla podłoży kredujących się) .

7. Usunięcie gwoździ, wadliwych, nieestetycznych łat i kitów, jeżeli takie zostaną ujawnione po usunięciu przemalowań.

8. Wykonanie zastrzyków podtynkowych w miejscach odspojeń (z wykorzystaniem materiałów mineralnych np. Ledan TB1, TC1 oraz roztworów tworzyw akrylowych Primalu AC 33.

9. Uzupełnienie ubytków zaprawy zaprawą wapienno- piaskową lub gotową o spoiwie mineralnym np. tynkami z serii CL Historic firmy Remmers lub z serii Universalputz firmy Keim, w partii cokołu tynk Keim Porosan – Trass Sanierputz-Np.

10. Rekonstrukcja warstw malarskich cokołów (farba krzemianowa Keim).

11. Uzupełnienie warstwy malarskiej polichromii – retusz metodą scalająco-naśladowczą fragmentów dekoracji ornamentalnej.

12. Wykonanie nowych „złoceń" na obramieniach ścian – szlagmetal w technice mikstionowej. Zabezpieczenie szlagmetalu np. Paraloid B 44.

13. Scalenie kolorystyczne monochromii ścian kościoła (farba krzemianowa Keim) .

Strop i sklepienie drewniane naw.

1. Odczyszczenie powierzchni stropu z luźnych nawarstwień kurzu i brudu.

2. Usunięcie wadliwych połączeń stolarskich i gwoździ metalowych.

3. Zatrucie drewna stropu 2 % roztworem lihenicydy 246 w alkoholu metodą oprysku.

4. Usunięcie pożółkłych powłok metodami chemicznymi oraz mechanicznymi.

5. Wymiana elementów drewnianych, których osłabiona struktura nie spełnia zadań konstrukcyjnych (elementy konstrukcyjne i łączenia poszczególnych części) oraz wzmocnienie elementów spękanych i odkształconych. Sklejenie pęknięć. Drobne rozeschnięcia zostaną uzupełnione cienkimi flekami z odpowiednich gatunków drewna w celu wzmocnienia rozeschniętych belek i desek. Wstawki zostaną osadzone na kleju stolarskim. Uzupełnienie ubytków zaprawy tradycyjną zaprawą kredowo-klejową modyfikowana zmydlonym woskiem.

6. Rekonstrukcja warstw malarskich oraz dekoracji w postaci gwiazdek.

7. Dokumentacja fotograficzna powykonawcza przeprowadzonych prac oraz demontaż rusztowań.